

Ловчицах, мечеть в Молодечно, мечеть в Клецке, мечеть в Смиловичах, мечеть в Гомеле, мечеть в Докшицах, мечеть в Видзах. Разница в количестве религиозных объектов мусульман на территории РБ обусловлена тем, что некоторые сооружения верующие относят не к мечетям, а молитвенным домам.

В процентном соотношении мусульманские наименования на экклезионимной карте Беларуси представлены следующим образом: по 36,4% в Гродненской и Минской областях, 18,2% в Витебской области, 9% в Гомельской области. В Брестской и Могилевской областях мусульманских экклезионимов нет.

Для письменной фиксации мечетей используется адресная модель – указание на место их расположения. В официальных источниках одно и то же наименование может фиксироваться двумя способами: 1) апеллятив *мечеть* + предложно-падежная форма имени существительного, указывающая на населенный пункт, где расположена мечеть (*мечеть в Ивье*); данный структурный тип можно назвать описательным: апеллятив всегда стоит в препозиции, может представлять собой словосочетание (*соборная мечеть*); 2) имя прилагательное + апеллятив: имя прилагательное образовано от названия населенного пункта, находится в препозиции (*Слонимская мечеть*).

Мечеть – мусульманский храм [1, 354]. Данный апеллятив (*мечеть*) восходит к арабскому слову, обозначающему *земной поклон*, то есть это место, где происходит призыв к молитве и где молятся пять раз днем и ночью. Мечеть, вмещающая большое количество людей, называется соборной.

Заключение. Итак, сам по себе апеллятив *мечеть* выполняет функцию различения, выделения из ряда однородных предметов (культовых сооружений других конфессий), то есть фактически выступает как имя собственное. Поэтому указание на населенный пункт является достаточным для идентификации объекта.

Территориально мусульманские названия расположены в основном в Западной Беларуси, где расселились в средневековье татары.

1. Ожегов, С.И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – М.: Азбуковник, 1997. – 944 с.

ЗАПАЗЫЧАНЫЯ АСАБОВЫЯ НАЗОЎНІКІ Ў ТЭКСТАХ БЕЛАРУСКАМОЎНЫХ СМІ

С.В. Мартынкевіч
Віцебск, ВДУ імя П.М. Машэрава

Актывізацыя сацыяльных працэсаў уплывае на колькасны і якасны склад слоў пэўнай мовы. Слоўнікавы склад мовы падвержаны ўплыву сацыяльных змен большай ступені, чым іншыя моўныя ўзроўні. Запазычанні з’яўляюцца адной з асноўных крыніц папаўнення кніжнай мовы. Асваенню і распаўсюджанню іх садзейнічаюць у найбольшай ступені сродкі масавай інфармацыі.

Мэта артыкула – прааналізаваць выкарыстанне запазычанай лексікі ў сучасных СМІ (на прыкладзе газеты “Звязда”) і выявіць заканамернасці выкарыстання найменняў асобы ў публіцыстычных тэкстах.

Матэрыял і метады. Матэрыялам і паслужылі электронныя рэсурсы газеты “Звязда”, тлумачальныя слоўнікі беларускай мовы. Асноўныя метады – апісальны, комплексны аналіз моўных адзінак, статыстычны метады.

Вынікі і іх абмеркаванне. У сучаснай беларускай мове запазычаныя назвы функцыянуюць па тых жа асноўных законах моўнай сістэмы, што і словы спрадвечныя, выконваюць тыя ж функцыі. Найбольш цікавымі для разгляду з’яўляюцца асабовыя назоўнікі, з прычыны таго, што яны запатрабаваныя для дакладнага іменавання дзейных асоб у маўленні. Асабовыя назоўнікі ўяўляюць сабой значны пласт лексікі любой сучаснай мовы. Прычыны актыўнага выкарыстання асабовых запазычанняў у публіцыстычным маўленні могуць быць як знешнія і ўнутраныя. Да знешніх прычын адносяць палітычныя, эканамічна-прамысловыя і культурныя сувязі, асвятленне якіх адбываецца праз сродкі масавай інфармацыі. Да ўнутраных прычын адносяць імкненне да спрашчэння назваў, што дазваляе эканоміць моўныя рэсурсы і адпаведна вядзе да дакладнасці і канкрэтнасці выкладу інфармацыі.

Найбольшую колькасць моўных адзінак налічвае група асабовых назоваў, якія вызначаюць прыналежнасць па роду дзейнасці чалавека (прафесіі, спецыяльнасці, спецыялізацыі). Так, ужыванне запазычанага лексемы можа быць выклікана патрэбай ўдакладніць або дэталізаваць паняцце, размежаваць адценні значэння з улікам асаблівасцей публіцыстычнага маўлення. Напрыклад, **кансультант – ментар – HR-кансультант: кансультант** – (з лац. *consultant*) – спецыяліст у якой-небудзь галіне, які дае парады па пытаннях сваёй спецыяльнасці. У сучасным грамадстве гэта дзейнасць набыла шэраг розных адгалінаванняў, звязаных непасрэдна з больш вузкай спецыялізацыяй чалавека: **ментар** (ад англ. *mentor* – ‘настаўнік, выхаватэль’) – гэта чалавек з асабістым вопытам поспеху, гатовы падзяліцца сваім досведам з іншымі. “Для сваіх падапечных ментар адначасова выступае ў ролі коўча, псіхолога, настаўніка і кансультанта. Ён здапамагае прадставіць ідэю ў бізнес-плане з эканамічнай выгадай. Ментарства – гэта фармальны інстытут, які дае магчымасць пачаткоўцам-бізнесменам паглядзець на вопытных людзей за працай. Метады навучання тут адрозніваюцца ад звыклых”. (“Звязда”, № 235 адб.12. 2018 г., “Наперад – не значыць уверх”, с. 6). **HR-кансультант** – спецыяліст у галіне кіравання кампаніяй, які разам з кіраўніцтвам падбірае персанал, стварае матывацыю і палітыку кампаніяй і адказвае за яе рэалізацыю (“Звязда”, № 235 адб.12. 2018 г., “Наперад – не значыць уверх”, с. 6). На замену слова ўжо асвоенага ў мове можа ўплываць і імкненне зрабіць выказванне “сучасным”.

Увядзенне ў кантэкст публіцыстычнага маўлення запазычаных найменняў дапамагае размежаваць семантычна блізкія, але розныя па сваёй сутнасці паняцці. Асваенне іншамоўных назваў праз тэксты СМІ паскарае пашырэнне складу спецыяльнай лексікі, тэрміналогіі. Напрыклад, **коўч** (ад англ. *coach*) – ‘кансультант, трэнер па коўчынг’у. Коўчынг – інструмент асобнага і прафесійнага развіцця, кансультаванне, накіраванае на раскрыццё патэнцыялу чалавека, дасягненне ім пастаўленых мэтай у розных галінах дзейнасці (“Звязда”, № 235 адб.12. 2018 г., “Наперад – не значыць уверх”, с. 6).

Сучаснае грамадства не стаіць на месцы, з развіццём розных сфер дзейнасці людзей паўняецца і лексіка названай групы, тым больш што “значная частка лексіка-семантычных разрадаў назваў асобы паводле прафесійнай прыметы адкрытая” [2, 3]. З узнікненнем новых прафесій, удакладненнем іх пэўных адгалінаванняў з’яўляецца патрэба ў адпаведных назвах. Напрыклад, **балістык** (ад ням. *ballist-ik*) – ‘спецыяліст па балістыцы’. Балістыка – 1) раздзел тэарэтычнай механікі, які вывучае законы руху цяжкага цела, кінутага пад некаторым вуглом да гарызонта; 2) навука аб законах руху снарадаў. Спецыяліст па балістычнай экспертызе валодае метадыкай работ у эксперыментальнай базе на спецыяльным абсталяванні. На падставе атрыманых у ходзе экспертных дзеянняў высноў, уключаючы лабараторныя даследаванні, пасля іх стараннага аналізу экспертам складаецца заключэнне экспертызы (“Звязда” № 232 ад 01.12.2018 г., “Калі куля важыць няшмат”, с. 11).

Актыўнае ўжыванне запазычаных іменаванняў у публіцыстычных тэкстах тлумачыцца і сацыяльна-псіхалагічнымі прычынамі. Пры ўжыванні іншамоўных слоў, значэнне якіх недакладна вядома шырокаму колу людзей, асобны чалавек адчувае сябе вышэйшым па статусе за іншых (напрыклад, **менеджар, топ-менеджар**). Назва пасады можа ўспрымацца як больш прэстыжная ці рэдкая і таму запатрабаваная.

Запазычанні актыўна асвойваюцца на арфаэпічным, арфаргафічным узроўнях і алустроўваюць асаблівасці беларускай мовы. Напрыклад, **піяршыч** (з англійскай мовы *PR*) – ‘той, хто займаецца піярам на прафесійнай аснове’. У задачы PR-спецыяліста ўваходзіць стварэнне неабходнай грамадскай думкі пра арганізацыю, палітычную партыю або чалавека. Для гэтага выкарыстоўваюцца розныя метады, сярод якіх актыўная праца з журналістамі і рэдакцыямі СМІ, узаемадзеянне з партнёрамі, распрацоўка акцый, падзей, якія могуць быць цікавымі для грамадства. Дзейнасць піяршыча накіравана на фарміраванне, часцей за ўсё, станоўчага грамадскага меркавання. Аднымі з галоўных мэтай у працы з’яўляюцца павышэнне пазнавальнасці брэнда і павелічэнне прыбытку (“Звязда” № 227 ад 24.11. 2018 г., “Трэцяе за год падсумаванне”, с. 8).

Зыходзячы з прааналізаванага матэрыялу, можна зрабіць выснову, што асабовыя назвы па роду дзейнасці чалавека запазычваюцца з розных моў: англійскай (58%), нямецкай (4%), французскай (17%), італьянскай (4%), з лацінскай праз мовы-пасрэдніцы.

Заклучэнне. Запазычаная лексіка актыўна пранікае ў мову і адаптуецца не толькі ў электронных рэсурсах, у сферы вузкай спецыялізацыі, але і ў тэкстах газет і часопісаў. Так, склад найменняў асоб паводле прафесіі ў камерцыйнай і фінансава-эканамічнай сферах папаўняецца пераважна за кошт запазычанняў з іншых моў, паказваючы на імкненне да спрашчэння словаўтваральнай і сінтаксічнай структуры найменняў.

Дарэчнасць выкарыстання запазычанняў у беларускамоўных тэкстах розных стыляў, у тым ліку ў газетна-публіцыстычных, павінна быць прадумана. Злоўжыванне іншамоўнай лексікай можа прывесці да таго, што інфармацыя, разлічаная на шырокае кола чытачоў ці слухачоў, можа стаць часткова незразумелай і не дасягнуць пастаўленай мэты.

1. Газета “Звязда”: архіў [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступа: <http://zviazda.by/be/pdf?page=272>. Дата доступа: 29.11.2018.
2. Мачалава, А.А. Найменні асобы ў беларускай і англійскай мовах: семантыка і структура : манагр. / А.А. Мачалава; навук. рэд. А. У. Сцяцко. – Гродна : ГрДУ, 2013. – 107 с.

ФОНЕТИЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ТУРКМЕНСКИМИ СТУДЕНТАМИ

А.С. Марудова
Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова

Термин «языковая интерференция», введённый в научный оборот представителями Пражского лингвистического кружка и получивший широкое распространение после выхода в свет монографии американского лингвиста У. Вайнраха «*Языковые контакты*» (1953 г.), привлекал и продолжает привлекать не только филологов, но и специалистов других областей знаний [1]. Данному явлению посвящен целый ряд научных работ.

Принимая во внимание теоретические положения, а также практические достижения в области изучения данного феномена, под *лингвистической интерференцией* (от *лат. inter* – между и *ferio* – ударяю либо *inter* – между и *ferens* (ferentis) – несущий, переносящий) понимается взаимодействие языковых систем в условиях двуязычия, которое складывается либо при контактах языков, либо при индивидуальном освоении неродного языка [2, 197]. Как правило, этот факт выражается в отклонении от нормы и системы второго языка под влиянием родного.

Обобщив и систематизировав имеющуюся литературу по данной теме, можно выделить следующие виды языковой интерференции: *фонетическую, семантическую, лексическую, грамматическую, орфографическую, стилистическую, лингвострановедческую и социокультурную*.

Цель данного исследования – проанализировать влияние межъязыковой интерференции на фонетические ошибки, допускаемые туркменоязычными обучающимися в процессе изучения английского языка.

Материал и методы. Материалом исследования послужили результаты работы с туркменскими студентами в процессе обучения их фонетике английского языка. Для истолкования полученных результатов были использованы описательно-аналитический, сравнительно-сопоставительный методы, научно-фиксируемое наблюдение.

Результаты и их обсуждение. В рамках данного исследования мы подробно остановимся на одной из разновидностей языковой интерференции – *фонетической* (от греч. *phone* – звук), которую можно встретить достаточно часто в процессе обучения туркменских студентов английскому языку.

Стоит отметить, что английский и туркменский языки относятся к разным языковым семьям: английский язык принадлежит к англо-фризской подгруппе западной группы германской ветви индоевропейской семьи, туркменский – к огузской группе тюркской языковой семьи, что обуславливает их существенные отличия в фонетических системах.

Английский алфавит состоит из 26 букв (из них 6 служат для обозначения гласных звуков (*a, e, i, o, u, y*)). Всего в английском языке 44 звука – 20 гласных и 24 согласных, при этом одна и та же буква в разных позициях может произноситься по-разному. В туркменском языке 30 букв и 30 звуков, при этом каждая буква соответствует определённому звуку.